Ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ περίοδος πνευματικοῦ ἀγώνα

Τοῦ Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Δανιὴλ

Ἡ Ἐκκλησία μας στὸ ὡραῖο ἰδιόμελο τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς, ὑψηγοροῦσα προσκαλεῖ τοὺς πιστούς: *«Τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν ἠνέῳκται, οἱ βουλόμενοι ἀθλῆσαι εἰσέλθετε».*

Τὰ πνευματικὰ παλαίσματα εἶναι:

Ἡ ἄσκηση τῶν ἀρετῶν. Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Ἡ ὑπακοὴ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατέρα. Ἡ ἀποκοπὴ κάθε πονηρῆς συνήθειας. Ἡ προσευχή. Ἡ μετάνοια. Ἡ νηστεία.

Στὴν ὡραία εὐχὴ τῆς Ἀκολουθίας τῆς Προηγιασμένης γράφεται, ὅτι ὁ πιστὸς εὐλογεῖ τὸν Θεό ποὺ τὸν ἀξίωσε νὰ εἰσέλθει στὴν πάνσεπτη καὶ πανσέβαστη περίοδο τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς *«πρὸς καθαρισμὸν ψυχῶν καὶ σωμάτων, πρὸς ἐγκράτειαν παθῶν, πρὸς ἐλπίδα ἀναστάσεως».* Μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο προσδιορίζεται ἄριστα ὁ σκοπὸς τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα μας κατ' αὐτὴ τὴν περίοδο.

1. Κάθαρσις ψυχῶν καὶ σωμάτων

Ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ, ὅτι ἡ ἁμαρτία, κάθε ἁμαρτία, ρυπαίνει καὶ πληγώνει τὴν ψυχή. Ὁ θεοκήρυκας ἀπόστολος Παῦλος διακηρύττει: *«Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος»* (πρὸς Ρωμαίους ς΄ 23).

Ὁ ρύπος αὐτὸς τῆς ψυχῆς ἐμποδίζει τὸν ἄνθρωπο νὰ προσεγγίσει τὸν Θεό. Στὸν βίο τῆς Ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας διαβάζουμε, ὅτι ἡ ἀνήθικη νεανικὴ ζωή της, τὴν ἐμπόδιζε νὰ εἰσέλθει νὰ προσκυνήσει στὸν πανίερο Ναό τῆς Ἀναστάσεως, ὅπως ψάλλουμε στὸ α΄ Προσόμοιο τοῦ Ἑσπερινοῦ: *«Σὲ μὲν διεκώλυε, τῆς τῶν σεπτῶν ἐποπτίας, μολυσμῶν τῶν πρότερον, τὸ ἐπισυρόμενον μιαντήριον·».* Οἱ ἁμαρτίες μας μᾶς ἐμποδίζουν, νὰ ὑψώσουμε ἱκέτιδες χεῖρες πρὸς τὸν Θεὸ καὶ νὰ γίνει ἀποδεκτὴ ἡ δέησή μας. Ὁ Θεὸς μᾶς συνετίζει διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου: *«Οὐκέτι ἀνήσω τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. Ὅταν ἐκτείνητε τὰς χεῖρας ὑμῶν πρὸς με, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν, καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν· αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις. Λούσασθε καὶ καθαροὶ γίνεσθε»* (Ἡσαΐου α΄ 14-16). Δηλαδή: Δὲν θὰ ὑπομείνω πλέον τὶς ἁμαρτίες σας. Ὁσάκις σηκώνετε τὰ χέρια σας καὶ προσεύχεσθε, θὰ ἀποστρέφω τὰ μάτια μου ἀπὸ σᾶς. Καὶ ἐὰν θελήσετε νὰ αὐξήσετε τὶς προσευχές σας δὲν θὰ σᾶς ἀκούσω. Ὅλα αὐτὰ θὰ κάνω, διότι τὰ χέρια σας εἶναι γεμάτα αἵματα. Λουσθῆτε λοιπὸν καὶ γίνεσθε καθαροί.

Ἡ καθαρότητα ποὺ ἀπαιτεῖ ἀπὸ μᾶς ὁ Κύριός μας εἶναι πνευματικὴ καὶ συνίσταται: *«ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου, παύσασθε ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν, μάθετε καλὸν ποιεῖν, ἐκζητήσατε κρίσιν, ῥύσασθε ἀδικούμενον, κρίνατε ὀρφανῷ καὶ δικαιώσατε χήραν· καὶ δεῦτε διαλεχθῶμεν, λέγει Κύριος»* (Ἡσαΐου α΄ 16-18). Δηλαδή: ἀφαιρέστε τὶς πονηρίες ἀπὸ τὸ βάθος τῶν ψυχῶν σας, ὥστε νὰ εἶσθε καθαροὶ μπροστὰ στὰ μάτια μου, πάψτε τὶς πονηρίες σας, φροντίστε νὰ κάνετε τὸ καλὸ καὶ προσπαθεῖστε νὰ εἶστε στὶς δίκες σας δίκαιοι, νὰ ἀθωώνετε τὸν δίκαιο, νὰ ἀποδίδετε τὸ δίκιο στὸ ὀρφανὸ καὶ νὰ δικαιώνετε τὴν χήρα ποὺ ἀδικεῖται καὶ τότε ἐλᾶτε νὰ συζητήσουμε, λέγει ὁ Κύριος.

Ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συναφῆ πρὸς αὐτὸ χωρία τῆς Ἁγίας Γραφῆς συνάγεται, ὅτι ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ νὰ διαλεχθοῦμε, νὰ ἐπικοινωνήσουμε μὲ τὸν Κύριο τῆς δόξης εἶναι ἡ καθαρότητα τῆς ψυχῆς ἀπὸ κάθε ἁμαρτία, πονηρία καὶ κακία.

Αὐτὴ ἡ καθαρότητα δὲν ἐνεργεῖται, οὔτε ἐπιτυγχάνεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο μόνο. Εἶναι ἔργο τῆς θείας Χάριτος, συνεργούσης καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ αὐτεξούσιου τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Θεὸς ὑπόσχεται: *«Ἐὰν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ. Ἐὰν δὲ ὦσιν ὡς κόκκινον, ὡς ἔριον λευκανῶ»* (Ἡσαΐου α΄ 18). Δηλαδή: Ἐὰν οἱ ψυχές σας εἶναι ἐρυθρές, θὰ τὶς κάνω λευκές, ὅπως τὸ χιόνι. Ἐὰν οἱ ψυχές σας εἶναι περισσότερο βαμμένες στὸ αἷμα, θὰ τὶς κάνω λευκές, ὅπως εἶναι τὸ μαλλὶ τῶν προβάτων.

Ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος καθορίζει μὲ σαφήνεια τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς ἐνεργεῖ τὴν κάθαρση τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τούς ρύπους τῆς πονηρίας. Λέγει: *«Τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ... καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων»* (πρὸς Ἑβραίους θ΄ 14), δηλαδή, τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ... θὰ καθαρίσει τὴν συνείδησή σας ἀπὸ τὰ ἔργα ποὺ ὁδηγοῦν στὸν θάνατο. Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης στὴν πρώτη Ἐπιστολή του τονίζει τὴν ἴδια ἀλήθεια· *«Τὸ αἷμα Ἰησοῦ ... καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας»* (Α΄ Ἰωάν. α΄ 8) δηλαδή, τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ... θὰ μᾶς καθαρίσει ἀπὸ κάθε ἁμαρτία.

Καὶ σ' ὅσους ἀμφιβάλλουν τοὺς στηρίζει λέγοντας ὅτι*: «Πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας καὶ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας»* (Α΄ Ἰωάν. α΄ 9), δηλαδή, ὁ Θεὸς ποὺ εἶναι ἀξιόπιστος καὶ δίκαιος, θὰ συγχωρήσει τὶς ἁμαρτίες μας καὶ θὰ μᾶς καθαρίσει ἀπὸ κάθε ἄδικη πράξη.

Ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ὁδηγεῖται ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα διδάσκει, ὅτι διὰ τῶν ἁγίων Μυστηρίων παρέχεται ἡ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν καὶ μὲ τὸν πνευματικὸ ἀγώνα ἡ πνευματικὴ πρόοδος τοῦ πιστοῦ.

Τὸ συμπέρασμα εἶναι, ὅτι τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ ἀγωνιζόμαστε νὰ καθαριστοῦμε μὲ τὴν συμμετοχή μας στὰ καθαρτικὰ καὶ ἁγιαστικὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ νὰ στερεωθοῦμε στὴν ἀρετὴ καὶ στὴν δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ.

2. Πρὸς ἐγκράτεια παθῶν

Ὁ δεύτερος σκοπὸς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς εἶναι ἡ ἐγκράτεια τῶν παθῶν. Ἡ συγκράτηση καὶ ἡ

ἀναχαίτηση τῆς δυνάμεως τῆς ἁμαρτίας, τῆς ἁμαρτητικῆς ροπῆς, τοῦ *«ἑτέρου νόμου»*, ὅπως ὠνόμασε αὐτὴ τὴν φορά πρὸς τὴν ἁμαρτία ὁ ἀπόστολος Παῦλος καὶ διαπίστωνε μὲ ὀδύνη: «Οὐ *γὰρ ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω»* (Ρωμαίους ζ' 19). *Καί ὅτι: «Συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος! τίς με ρύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;»* (πρὸς Ρωμαίους ζ' 22-24). Δηλαδή: Ἐσωτερικὰ συμφωνῶ καὶ χαίρομαι μὲ ὅσα λέγει ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ. Διαπιστώνω ὅμως πὼς ἡ πράξη μου ἀκολουθεῖ ἄλλο νόμο, ποὺ ἀντιστρατεύεται τὸν νόμο μὲ τὸ ὁποῖο συμφωνεῖ ἡ συνείδησή μου. Εἶναι ὁ νόμος τῆς ἁμαρτίας ποὺ κυριαρχεῖ στὴν ὕπαρξή μου καὶ μὲ κάνει αἰχμάλωτό της. Τί δυστυχισμένος, ἀληθινά, ποὺ εἶμαι! Ποιὸς μπορεῖ νὰ μὲ λυτρώσει ἀπὸ τὴν ὕπαρξη αὐτή, ποὺ ἔχει ὑποταχθεῖ στὸν θάνατο;

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐκφράζει παραστατικότατα καὶ σαφέστατα τὴν ὑπαρξιακή ἀγωνία τοῦ πιστοῦ ἀνθρώπου μπροστὰ στὴν συνειδητοποιημένη δύναμη τῆς ἁμαρτίας μέσα του. Οἱ Πατέρες μᾶς δίδαξαν, ὅτι ἡ δύναμη αὐτή καὶ γενικότερα ἡ ἁμαρτία, ἐκδηλώνεται μὲ τά πάθη, τὸν ἐγωϊσμό, τὴν κενοδοξία, τὴν ματαιοδοξία, τὸν φθόνο, τίς ἔριδες, τίς ζήλειες, τὴν ὀργή, τὸν θυμό, τὸν φόνο, τὴν λαιμαργία, τὴν γαστριμαργία, τὴν μέθη, τὴν ἀκηδία, τὴν ἀδιαφορία γιά τὴν σωτηρία, τὴν πλεονεξία, τὴν ἀδικία, τὴν ἐκμετάλλευση τοῦ ἀδελφοῦ, τὴν καταλαλιά, τὴν κατάκριση, τό ψεῦδος, τὴν κλοπή καὶ ὅλα τὰ ἄλλα.

Τὴν περίοδο αὐτὴ μὲ τὸν πνευματικό ἀγώνα, προσπαθοῦμε νὰ ἐλέγξουμε τὴν ἁμαρτητικὴ ροπὴ καὶ νὰ περιορίσουμε τὴν ἐνέργεια τῆς ἁμαρτίας ποὺ συνεπάγεται τὴν ἐγκράτεια τῶν παθῶν.

Χωρίς αὐτὴ τὴν κατανόηση εἶναι ἀδύνατον οἱ πιστοί νὰ ἐννοήσουν τό βαθύτερο νόημα αὐτῆς τῆς περιόδου. Μὲ τὴν νηστεία, τὴν ἐγκράτεια, τὴν προσευχή, τὴν ἐλεημοσύνη, τὴν μακροθυμία καὶ ὅ,τι ἄλλο ὑποδείξει ὁ πνευματικός στὸν πιστό, θὰ ἀγωνισθεῖ γιά νὰ ἐπιτύχει τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία του.

3. Πρός ἐλπίδα ἀναστάσεως

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ νεκρώσει τά πάθη, ὥστε νὰ μὴν ἐνεργοῦν καὶ νὰ μὴν ἐνεργοῦνται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, τότε ὁ ἄνθρωπος ἐλευθερώθηκε καὶ ἀναστήθηκε ἀπὸ τὴν πτώση του καὶ τὸν πνευματικὸ θάνατο.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἀγωνίζεται μὲ τὴν Χάρι τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν πνευματική του ἀπελευθέρωση, αὐτὸς ἔχει ἐλπίδα βεβαία, ὅτι θὰ ἀναστηθεῖ, θὰ μετάσχει τῆς ἀναστάσεως, θὰ ἀναδειχθεῖ *«υἱὸς τῆς ἀναστάσεως»* (Λουκᾶ κ' 36) καὶ θὰ εἰσέλθει στὴν αἰώνιο ζωή.

Τελικὸς σκοπὸς λοιπὸν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς εἶναι ἡ μετοχὴ τοῦ πιστοῦ στὴν αἰώνιο ζωή.

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε., ΤΗΛ: 210 92 14 820, www.eptalofos.gr

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

Ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή περίοδος πνευματικοῦ ἀγώνα